

מאמר

ויהי הוא טרם כלה לדבר – ה'תש"מ

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן הרה"ת מנחם מענדל והכלה מרת חיי מושקא שיחיו

סודאק

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ח מרחשון, ה'תש"פ

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' כתריאל צבי וזוגתו מרת חנה שיחיו סודאק

הרה"ת ר' אברהם וזוגתו מרת ביילא רבקה שיחיו וואלאוויק

ולזכות זקניהם

מרת פראדל שתחי' סודאק

הרה"ת ר' דוד ארי' וזוגתו מרת שרה גיטל שיחיו רימלער

הרה"ח ר' יהודה לייב וזוגתו מרת שרה רייזא שיחיו וואלאוויק

הרה"ת ר' נחום יצחק וזוגתו מרת אסתר שיחיו קאפלאן

מרת שרה פעשא שתחי' קאפלאן

ב

בי"ה, כ"ג מ"ח תשכ"ב
ברוקלין

הנהלת צעירי אגודת חב"ד אשר בתל אביב,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכתבים, טופס הזמנות לכנוס התועדות ארצית
דחסידי חב"ד וכו'.

ויהי רצון שבכל הפעולות שלהם יתוסף כהנה וכהנה ומתוך שמחה וטוב
לבב הפורצים כל הגדרים מניעות ועכובים,
והרי עומדים אנו בערב שבת מברכין חדש כסלו חדש הגאולה, וע"פ
המבואר באגה"ק סי' ד' גם גאולת כאו"א מענינים המעלימים ומסתירים
בעבודתו לקונו, שזהו תכלית בריאתו, וכדברי חז"ל במסכת קדושין בסופו.
בברכה לבשו"ט ומפורטות

מ. שניאורסאהן

ב

מהעתקה. נדפסה בשעתה — ע"י צאגו"ח באה"ק ת"ו — בחוברת-דו"ח * מ"התועדות
ארצית דכללות אנ"ש יחיו באה"ק ת"ו, ש"התקיימה ביום שני כ"ז מרחשון, תשכ"ב. —
וראה "נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח להתועדות ארצי של אנ"ש ש"י"
— אג"ק חכ"ב אגרת ח'רמו.
והרי עומדים אנו כו': בנוסח דומה (שנשלח לכו"כ) — ראה גם אג"ק שם אגרת ח'רנב.

(* ראה גם אג"ק חכ"ב אגרת ח'רנב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה
חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה ויהי הוא טרם כלה לדבר גו' שנאמר בהתועדות
מוצאי ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו ה'תש"מ (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי
מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ף מ"ח, ה'תש"פ,
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

חזו דאתאי, ובמילא – אם יתנו לו מקצוע עבודה ויאמרו לו שבשעה זו צ"ל במקום פלוני, ימלא בדיוק מה שיאמרו לו, ובזה כבר עשה מה שמוטל, – כי כנ"ל לא זוהי הדרך ואופן של פרנסה גשמית ולא זו הדרך בעניינים של פרנסה רוחנית. והרי נאמר וברכך ה"א בכל אשר תעשה, תעשה אתה, ולא שיעשו אחרים והוא יעמוד – בנפש – בריחוק. וכשיתעסק באופן האמור ב... ז.א. שיביט על זה – שעוסק בזה כבענין פרנסה גשמית וכו' ועליו להראות אינציאטיבה וכו' – אז יוכל להודיע אם העבודה מתאימה בשבילו או לא, כי מה שהי' עד עתה, הנה כפי שמוכח ממכתבו – הוא רק ע"ד האמור, שקבל מכתב ובו כתוב קמ"ץ אל"ף אָ, ובמילא אמר אָ, והלך לנוח עד שיתקבל מכתבי שני, ואם יהי' כתוב בו קמ"ץ ביי"ת, יאמר אָ. זוהי רק הוכחה שאינו רוצה בעבודה האמורה, ותו לא מדי.

המורס מכל האמור, שבאם הי' דבר טוב יותר, לא הי' איש מכריחו און קיינער וואָלט זיך ניט געדונגען, אבל בהיותי נמצא בסמיכת מקום יותר ומביט על הענין ומתבונן בו – רואה הנני הטוב עבורו בענין האמור, כאמור לעיל. אבל שום איש אינו מכריח אותו וזוגתו תחי' להתעסק בענין שאין רוצים הם בשום אופן. ופשיטא שאין איש רוצה להכריחו שזוהי עבודתו שלו, אלא רק שיתפוס המצב כמו שהוא **במצואות** – מבלי לרמות מי שהוא, ואח"כ, ל"ע, האָבען דעם פסק, כמו כמה מאברכי אנ"ש שהלכו בדרך האמורה, ועתה אין יודעים איך לתקן המעוות, מעוות כפשוטו גם בהנוגע לפרנסה גשמית.

בברכה.

נ.ב. בודאי יתייעץ בענין האמור עם הרה"ח כו' ... שי'.

תוכן המאמר

מעלת התפלה שנענית מיד – לא רק באופן דהשולח אמרתו ארץ, דרך מעבר סדר השתלשלות, שיכול להתעכב ולהשתנות כו', אלא באופן דעד מהרה ירוץ דברו, כיון שההמשכה היא מבחי' חסד שלמעלה מסדר השתלשלות. ובזה גופא גדלה מעלת תפלתו של אליעזר שנענה טרם כלה לדבר – בגלל השייכות ליצחק, מדת הגבורה, שעז"נ ישיש כגבור לרוץ אורח, מצד תגבורת החיות. ובהתאם לכך הי' גם המענה על התפלה – הבירור דרבקה (יוצאת) באופן דותרד העיינה, להתאחד עם בארה של מרים, ותעל, למעלה גם מיצחק.

השייכות לתורה – לפי פי' ה'ב' שותרד העיינה ותמלא כדה קאי על התורה (כ"ד ספרים דתושב"כ שכוללים כל עניני תושבע"פ), שע"ז נעשה כללות ענין הבירורים – בחכמה (סתימאה, בחי' המעיין) אתברירו. וגם: שיחתן של עבדי אבות פועלת על תורתן של בנים – שהוכפלה בתורה, בהתאם לב' אופני הבירורים: מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

וההוראה בעבודת כל אחד מישראל – שהתפלה צ"ל באופן מתוך תנועת המס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה, „שתתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד ורק לדבקה בו ית". ועי"ז פועל גם בלימוד התורה – לקשר את התורה עם עצמותו ית'. ומזה נמשך גם בענין הבירורים כו'. ואז נמשך גם מלמעלה גשם נדבות, ובאופן דטרם יקראו ואני אענה.

בס"ד. מוצאי ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תש"מ

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת גו' וכדה על שכמה גו' ותרד העינה ותמלא כדה ותעל¹. ואיתא במד"ר² שלשה הם נענו במענה פיהם (בעוד שהמענה בפיהם היו נענים), אליעזר עבדו של אברהם, משה ושלמה, אליעזר דכתיב כו', שלמה דכתיב כו'. ומדייק בזה כנזר רבקה יוצאת, משה דכתיב כו', שלמה דכתיב כו'. ומדייק בזה כנזר הקודש³, שבין השלשה שנענו במענה פיהם גופא חלוק אליעזר עבד אברהם, שלא זו בלבד שנתמלאה בקשתו תיכף כשהתפלל, אלא עוד לפני שסיים תפלתו (טרם כלה לדבר) הנה כבר רבקה יוצאת כו'. וידוע דיוק רבותינו נשיאינו בזה⁴, מהו אמנם טעם החילוק ביניהם, שמשה, שפנים בפנים⁵ דיבר הוי' עמו⁶, וכך שלמה, שנקרא יידידי' (ידיד ה')⁷, וישב על כסא הוי'⁸, ותפלתו היתה בנוגע לביהמ"ק, הנה אף שנענו במענה פיהם, מ"מ, לא ה' הדבר בזריזות כ"כ, קודם סיום תפלתם, משא"כ אליעזר, הנה דוקא אצלו ה' זה באופן דטרם כלה לדבר. גם צריך להבין⁹ בנוגע למענה על תפלת אליעזר, והנה רבקה יוצאת, שבזה מדייק בזהר¹⁰, באה מיבעי ל' [כפשטות הענין, שבהיותו מחוץ לעיר¹¹, על עין המים¹², והתפלל והי' הנערה גו' אותה הוכחת גו'¹³, הנה תיכף ומיד באה רבקה]. מאי יוצאת, היינו, שיצאה ממעמדה ומצבה הקודם כו'.

(ב) ונקודת הביאור בזה¹⁴, בהקדם הענין והמעלה במה שנענו במענה פיהם. דהנה, בנוגע לענין התפלה (שהיא מצות עשה מן התורה שיהא אדם שואל צרכיו שהוא צריך להם כו', כמ"ש הרמב"ם¹⁵)

תרמט ואילך. סה"מ תרנ"ט ותש"ה הנ"ל.

- 1) פרשתנו כד, טו"ט.
- 2) ב"ר פ"ס, ד (ובפי' מת"כ).
- 3) הארוך (יעסנין, תע"ט) לב"ר שם.
- 4) רד"ה זה תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קיא ואילך), תש"ה (סה"מ תש"ה ע' 110 ואילך).
- 5) לשון הכתוב — ואתחנן ה, ד.
- 6) ע"פ תשא לג, יא. ברכה לד, י.
- 7) שמואל-ב יב, כה. מנחות נג, סע"א.
- 8) ראה דברי הימים א, כט, כג.
- 9) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' 15 (ריש ה' תפלה. וראה סה"מ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחילתו (קטו, א).
- 10) ח"א קלב, א.
- 11) פרשתנו שם, יא.
- 12) שם, יג.
- 13) שם, יד.
- 14) בהבא לקמן — ראה ביאור הנ"ל, ובארוכה — סה"מ תרנ"ט הנ"ל, ובקיצור — סה"מ תש"ה הנ"ל.

הוספה

✎

בי"ה, כ"ב אייר תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מט"ז אייר, ולפלא ההתמררות הנרגשת במכתבו, כיון שהבטיחוהו שלא יכריחו אותו לשום דבר, שלא ירצה הוא **לאחרי ההתבוננות** שלו. וגם כתבו בפירוש הטעם, שאז העבודה שלא כדבעי, ז.א. לא רק שאינו ענין בעדו, אלא שאין זה ענין בשביל העבודה עצמה. אבל ביחד עם זה עליו להתבונן וכן על זוגתו תחי' — שבעולמנו זה, עולם הגשמי והחומרי, הסדר אשר ארץ זבת חלב ודבש, אינה, ועיני פרנסה צריכים חיפוש ויגיעה, ואין שלימות בעולם. וענין ד... היתה הצלחה למעלה מדרך הטבע, ע"ד חתן הסמוך על שולחן חותנו (א' איידים אויף קעסט) ומזמן לזמן עושה מה שהוא בהמסחר של חותנו. ובפרט שבטח גם אז ראה, שאלו העובדים ב... ו... יגיעים במדה הרבה גדולה יותר. ובהתבונן בהמצב עתה בארצוה"ב וגם בקנדה, צע"ג בהנוגע לאפשרית ההסתדרות בס מתאימה עכ"פ במקצת, שלכן יש להביט על זה כדרך היותר אחרונה, לאחרי שינסו כל האפשריות האחרות באיזו מדינה שתהי'. ואפילו אם ה' כבר נמצא כאן, צריכה היתה להיות התנהגות כזו. ובפרט שנמצא במדינה אחרת, שלכן עליהם לחפש חיפוש אחר חיפוש **שם**, והרי שם מיוחסים הם, נתיני ארצוה"ב, ויודעים אנגלית במדה מסוימת, ועוד. ואין רצוני להאריך בזה, כי ממני"פ וכו'.

ואם לקולי ישמע — **ישתדל** מצדו להצליח ב... ולא כמו שנראה ממכתבו, אשר כיון שקבל מהמזכירות מכו' עד"ז, עליו לצאת ידי חובתו,

✎

ארץ זבת חלב ודבש: לשון הכתוב — שמות ג, ח. ועוד.
וענין ד... מקום שליחותו הקודמת.
שאלו העובדים ב... ו... ב' מקומות הסמוכים למקום שליחותו הנ"ל.
בארצוה"ב וגם בקנדה: לשם רצה לעבור.
להצליח ב... במקום בו נמצא עתה.

ומן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו⁹¹. ואז יהי לימוד התורה יחד עם תורתו של משיח⁹² — רזי תורה מהמעייין של תורה, ובאופן דיפוזו מעינותיך עד לחוצה⁹³, החל מגלגלה דתורה, ועד לחוצה כפשוטו, בחוץ של העולם.

וענין זה קשור גם עם המבואר בנוגע לנרות חנוכה, שענינם לפעול עד דכליא ריגלא דתרמודאי⁹⁴, עי"ז שממשיכים בזה מהשמן שבו מדליקים נרות חנוכה — שמן זית (כפי שמקיימים מצות נר חנוכה בהידור⁹⁵, ובפרט כפי שהוצרך להיות בביהמ"ק⁹⁶). ובזה נרמז גם שלאחרי שכבר עברו את כל הענינים שהם בבחי' הזית שכותשין אותו⁹⁷ שהיו לפני⁹⁸ עד באופן שאין למטה הימנו, צ"ל כבר (זא"ל שוין זיין) הענין דנותן שמנו⁹⁹ — שמן למאור⁹⁸, ועד לשמן להאיר את חושך הגלות, ועד לאופן דקץ שם לחושך⁹⁹, ולילה כיום יאיר¹⁰⁰, ויהי לכל בני ישראל אור במושבותם¹⁰¹ בימים האחרונים במצרים, במיצרים וגבולים של הגלות, וישראל יוצאים ביד רמה¹⁰², בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

- (91) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.
 (92) ראה פרש"י שה"ש א, ב.
 (93) אגה"ק של הבעש"ט נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו. ובכ"מ.
 (94) שבת כא, ב.
 (95) שבת כג, א. רמ"א או"ח סתרע"ג ס"א.
 (96) ראה ארחות חיים הל' חנוכה. כלבו
- סימן מד. הובא בדרכי משה או"ח שם סק"א.
 (97) ראה מנחת נג, סע"ב. שמו"ר ר"פ תצוה. ספר השיחות תורת שלום ע' 26.
 (98) תרומה כה, ו.
 (99) איוב כה, ג.
 (100) תהלים קלט, יב.
 (101) כמ"ש ביצי"מ — בא י, כג.
 (102) בשלח יד, ח.

יש הבטחה שתפלה נענית, אלא שיש בזה חילוקי דעות באיזו מדה כו', ועד להדעה שתפלה עושה הכל¹⁶, אבל אעפ"כ, יכול להיות שיהי' זה רק לאחר משך זמן¹⁷. אך ישנו הענין והמעלה שנענו במענה פיהם, שהתפלה מתקיימת מיד. ועל ב' אופנים אלו (אם התפלה נענית לאחר משך זמן, או תיכף ומיד) נאמר¹⁸ השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו, שהם ב' אופנים בהמשכות והשפעות מלמעלה, כולל ובפרט ההמשכות והשפעות שע"י התפלה, כדלקמן.

והענין בזה, דהנה, ישנו האופן דהשולח אמרתו ארץ, שכדי שתהי' ההמשכה מאמרתו עד שמגיעה לארץ, היינו, שיומשך מעצמות ומהות, שאליו מתפללים [שהרי התפלה היא אליו ולא למדותיו¹⁹, כמבואר בארוכה בשרש מצות התפלה²⁰ שלהתפלל מותר וצריך אך ורק לעצמות ומהות], עד שיגיע למטה מטה עד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, הרי זה צ"ל דרך מעבר כל סדר ההשתלשלות. ומובן עד כמה יתארך הזמן אם ההמשכה תהי' על סדר הרגיל. ובהקדים, דהנה, סדר השתלשלות, כשמו כן הוא, כמו שלשלת שמורכבת מכמה טבעות ושלבים כו'²¹, שעל ידם משתלשלת ועוברת ההשפעה מעולם אחד לעולם שלמטה ממנו, עד שתומשך לעולם שבו נמצא האדם המתפלל. וכיון שהענינים כפי שהם למעלה (שהענינים שלמטה נשתלשלו מהן²²) הם בציור ובלבושים של העולם העליון, הנה כדי שיומשכו בעולם שלמטה הימנו, צריך להשתנות הציור והלבוש באופן המתאים לעולם שלמטה הימנו. והיינו, שצריך להמשיך מתחלת סדר ההשתלשלות, שבכללות הוא עולם האצילות, שנקרא עולם האחדות²³, שאפילו הענינים שבאצילות שנקראים בשם עולם הרי הם באופן של אחדות. ואח"כ נמשכים הענינים בעולם הבריאה, שבשכיל זה יש צורך בענין של הפסק ע"י הפרסא וכו'²⁴, ועד שזהו באופן של יש מאין, והיינו, שבעולם הבריאה הרי זה ענין של אין, שבלתי ידוע כו'²⁵. אך אפילו בעולם הבריאה הרי זה רק אפשריות

- (16) ויק"ר פ"י, ה.
 (17) ראה דב"ר פ"ב, יז.
 (18) תהלים קמז, טו.
 (19) פרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב בשם הספרי.
 (20) פ"ב ואילך (קטו, ב ואילך).
 (21) ראה תו"א בשלח סד, ב. ובכ"מ.
 (22) ראה תניא רפ"ג.
 (23) ראה זח"ג (רע"מ) פג, א.
 (24) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פי"ג י"ד. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א. תו"א לך יב, ג ואילך.
 (25) ראה תו"א בשלח סו, ב. סה"מ תרנ"ט ע' סא ואילך. וש"נ.

המציאות²⁶, ועדיין יש צורך שיומשך אח"כ בעולם היצירה, שבו מקבלת המציאות סדר חדש כו' עד שנקרא בשם צורה, שזהו ענין שאינו שייך כלל אפילו בעולם הבריאה, ועאכו"כ בעולם האצילות. וגם אז אין זה עדיין באופן של תיקון כפי שהוא בעשי, שבשביל זה צ"ל ההמשכה בעולם העשי, שעז"נ²⁷ לעשות לתקן, ובוזה גופא, מעולם העשי הרוחני לעולם העשי הגשמי. והנה, כאשר ההמשכה עוברת דרך כל סדר ההשתלשלות, יכול להיות בכל עולם דין ומשפט, אם ההשפעה תישאר בעולם זה, או שתומשך למטה עי"ז שתתגשם ע"י הלבושים וכו' של העולם שלמטה הימנו.

ובזה מבואר (גם בלקו"ת בדרושי ברכת כהנים²⁸, כפי מ"ש במטה אהרן ויגמול שקדים²⁹, שהו"ע של מהירות, כמ"ש³⁰ מקל שקד גו' כי שוקד אני על דברי לעשותו) מהו ענין התפלה בכל יום ויום³¹, נוסף לכך שע"י התפלה בר"ה נפעלה כבר כתיבה וחתומה לאלתר בספרן של צדיקים גמורים³² — כי, כדי שיומשך מר"ה ליום מסויים בשנה, צריך לעבור כמה ענינים של השתלשלות כו', עד שיומשך בנוגע לצרכים של יום זה, ובצרכים אלו גופא, שיהי' זה בענין ובלבוש ובצורה הנדרשת לאדם המבקש והמתפלל כו' (וכהסיפור מהבעש"ט המובא על זה³³). וע"י העבודה בתפלה בכל יום ויום, הרי זה נמשך עד לבני חיי ומזוני רויחי כפשוטם, כפי שהם בעולם העשי הגשמי, עוה"ז התחתון.

ונוסף על כללות הענין דהשולח אמרתו ארץ, ישנו גם האופן דעד מהרה ירוץ דברו, שההמשכה היא באופן של מהירות, ועד ששום דבר אינו יכול לעכב זאת, שזהו ענין התפלה באופן שנענו במענה פיהם, שנמשך מיד (עד מהרה ירוץ דברו) מעצמות ומהות עד לבני חיי ומזוני רויחא.

ג) והנה טעם החילוק בין ב' אופני ההמשכה שע"י התפלה (אם היא באופן שיכולה להתעכב דרך מעבר סדר ההשתלשלות או

(26) ראה סה"מ תרס"ב ע' שנו. תרפ"ו ע' כח ואילך. תרצ"א ע' רפה ואילך.
 (27) ראה ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם.
 (28) קרח נה, ג ואילך.
 (29) קרח יז, כג.
 (30) ירמי' א, יאי"ב.
 (31) ראה סה"מ צ"צ קו, א ואילך. קונטרס ומעין סוף מאמר יז ואילך. ד"ה והנה פרח מטה אהרן תשל"ג (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ג ע' שפד ואילך).
 (32) ראה ר"ה טז, ב.
 (33) במקומות שצויינו בהערה 31.

ותרד העיינה, היינו, שמקשר את התורה עם המעיין שכתורה עד לעצמות א"ס [כמבואר בכ"מ בחסידות⁷⁹ (מ"ש במעין החכמה⁸⁰ הובא בזהר"י⁸¹) בנוגע לעבודתו של דוד שהי' מאחד אורייתא עם קוב"ה, מקור התורה]. ואח"כ ותמלא כדה, שנמשך בכ"ד ספרי קודש, ועי"ז גם בתושבע"פ (דליכא מידי דלא רמיזי באורייתא), ועד לענין דגדול לימוד שמביא לידי מעשה⁸², שנמשך בענין הביורורים. וכאשר עבודתו היא באופן של רוח נדיבה, הרי זה פועל גם למעלה שיומשך גשם⁸³ נדבות⁸⁴, שזהו בדוגמת מ"ש וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, שהו"ע המשכת ריבוי הברכות (כנ"ל ס"ג), ועד לענין דארבה את זרעו כפשוטו.

ז) והנה כשמעמידים מלכתחילה את הענין דמענה פיהם באופן שבו צריכה להיות עבודת התפלה, כפי שכבר הראו אליעזר עבד אברהם ואח"כ משה ואח"כ שלמה, אזי נעשה מילוי הבקשה עוד טרם כלה לדבר, טרם יקראו ואני אענה⁸⁵, כמ"ש הרמב"ם⁸⁶ בנוגע למעלת בעלי תשובה (כולל גם באופן דלאתבא צדיקייא בתיובתא⁸⁷), שצועק ונענה מיד, שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה, ועד שקיום הבקשה הוא באופן שפועל בתורה, וע"י התורה פועל גם בעולם.

ובכללות הרי זה נוגע למילוי הבקשה הדרושה במעמד ומצב דעכשיו — שכאשר בני מתפללים על הגאולה, והתפלה היא באופן הקשור עם תשובה, כמבואר בכ"מ⁸⁸ שאנחה של יהודי (א קרעכץ פון א אידן) היא גם ענין של תשובה עילאה, הרי זה פועל שמיד הן נגאלין⁸⁹, והיינו, שבעגלא דידן, ועוד טרם כלה לדבר, הנה רבקה יוצאת, ובאופן שלוקחת עמה את בנות העיר, כמבואר בביאורי הזהר"ו שהנשמה הכללית ונשמת יחידי סגולה לוקחת עמה את כל שאר הנשמות כו', ולאח"ז — ותעל, בעלי' רוחנית, עד לעלי' כפשוטה, שעולים מן הגולה

(79) לקו"ת שלח מז, ג, נא, א.
 (80) הובא בלקו"ת שם.
 (81) ח"ג רכב, ב (רע"מ).
 (82) קידושין מ, ב.
 (83) לשון הכתוב — תהלים סח, י.
 (84) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קמו, שזוהי ההמשכה מבחי' רב חסד דאריך, שאז נמשך השפע במהירות בלי שום עיכוב (כנ"ל ס"ג).
 (85) ישעי' סה, כד.
 (86) הלי' תשובה פ"ז ה"ז.
 (87) הובא בלקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. ובכ"מ. וראה זח"ג קנג, ב.
 (88) ראה ספר השיחות תרצ"א ע' 185.
 אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תקנא (הועתק ב"היום יום" ג תמוז). לקו"ש ח"א ע' 132.
 (89) רמב"ם שם ה"ה.
 (90) שבעה ע" 9 (ע' תרנו. וראה גם סה"מ תרנ"ט ע' קמז).

שיפה שיחתן של עבדי אבות, שהו"ע התפלה, שצריכה להיות אצל באופן של עבדי אבות⁶⁶, ואח"כ הרי זה פועל גם בלימוד התורה, תורתן של בנים, כמבואר בארוכה בדרושים פרטי העבודה בזה.

וכללות הנקודה בזה, דהנה, כללות עבודת האדם בכל יום היא ע"י הקדמת עבודת התפלה, ובלשון השו"ע⁶⁷, שהולך לבית הכנסת, שזהו המקום שבו נעשה הענין דעבודת התפלה באופן שמכנס ומקבץ כל עשר כחות נפשו⁶⁸ להיות מציאות אחת של עדה קדושה, שעז"נ ונקדשתי בתוך בני⁶⁹, בתוך דייקא, כיון שעומדים כולם כמציאות אחת כו'. ואז נעשית עבודת התפלה באופן דדע לפני מי אתה עומד⁷⁰, ועי"ז מתקשר עם הפנימיות שלמעלה, וכנ"ל שהתפלה היא לעצמותו ית', אליו ולא למדותיו. ולאחרי הקדמת עבודת התפלה (באופן שתפלתו סמוכה למטותו⁷¹), הרי זה נמשך בלימוד התורה – מבית הכנסת לבית המדרש⁷². ועד שנמשך אח"כ בענין דהנהג בהם מנהג דרך ארץ⁷³, שזוהי תכלית הכוונה, שתהי' עבודת הבירורים בפועל.

ובזה ישנו אופן העבודה דישיש כגבור לרוץ אורח (כנ"ל ס"ג), שזוהי העבודה דבכל מאדך⁷⁴, שהו"ע המס"נ, שהיא למעלה מסדר ההשתלשלות של כחות האדם, והיינו, שעבודתו היא באופן דרוח⁷⁵ נדיבה⁷⁶, ובלשון התניא⁷⁷, שתתלהט נפשו ותתלבש ברוח נדיבה להתנדב להניח ולעזוב כל אשר לו מנגד [היינו, להשליך מנגד את כל הענינים שיש לו צורך בהם מצד בריאתו ומצד טבעו ומצד סדר השתלשלות שלו⁷⁸], ורק לדבקה בו ית' כו'. וענין זה פועל גם בתורה – שזהו"ע

שהיא באופן של מהירות), מבואר בארוכה (בלקו"ת הנ"ל³⁴ בענין שקדים טובים) שזהו לפי דאית חסד ואית חסד³⁵, והיינו, שיש חסד דז"א, שהוא חסד שע"פ סדר ההשתלשלות, וכמ"ש³⁶ עולם חסד יבנה, ויש גם חסד שלמעלה מסדר השתלשלות³⁷, חסד דאריך אנפין, ועד לחסד דעתיק ולמעלה יותר כו'. וההמשכה מבחי' זו היא ללא מניעה ועיכוב (עד מהרה ירוץ דברו), להיותה באופן של תגבורת החיות (וכמו בגשמיות כפשוטו, שבענין שהולך בתגבורת החיות לא יכול להיות מונע ומעכב כו'³⁸), שלכן נמשך מלמעלה מעלה (למעלה גם מגדר של מעלה) עד למטה מטה, בעולם העשי' הגשמי, עזה"ז התחתון [ובדוגמת ענין המצוות שמתייחסים אל העצמות³⁹, שזהו דוקא במצוות כפי שהם בגשמיות, שמתאחדים עם המצוה⁴⁰, שאמיתית ענינו הוא עצמותו ומהותו ית', אשר קדשנו במצותיו וצונו, לקיים רצונו, שהוא ורצונו אחד⁴¹].

אמנם גם בתגבורת החיות יש כמה אופנים. ובהקדים, שתגבורת החיות (שעל ידה באה ההמשכה באופן של מהירות) הו"ע הגבורה, וכמ"ש⁴² ישיש כגבור לרוץ אורח, והיינו, שכדי לרוץ אורח, עד מהרה ירוץ דברו, צ"ל ישיש כגבור, ענין הגבורה, מדתו של יצחק (כידוע בענין הגדול הגבור, שהגדול היא מדתו של אברהם, והגבור היא מדתו של יצחק⁴³), עליו נאמר⁴⁴ וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, והיינו, שאע"פ שגבורה היא לכאורה ענין של צמצום, מ"מ נאמר ישיש כגבור (דוקא) לרוץ אורח, כיון שאין זה גבור (גבורה) סתם, אלא כדאיתא בזהר⁴⁵ כגבור כתיב, ולא גבור, בגין דאמתיק דינא בחסד, שזהו בחי' גבורה שבחסד⁴⁶, וכמבואר בדרושי ר"ה (בד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט

(41) ראה תניא פ"ד (ח, סע"א). פכ"ג (כח, סע"ב). שעהיה"א פ"ח (פה, א). ועוד.
(42) תהלים יט, ו. וראה סידור עם דא"ח קפב, ב ואילך.
(43) ראה סידור תפלה למשה להרמ"ק במקומו. אוה"ת תזריע ע' תקכ.
(44) יהושע כד, ג.
(45) ח"ב קלו, א.
(46) והיינו בחי' תגבורת העצמות, להיות כל עצמותו נמשך, אלא שבא בבחי' התחלקות ובצמצום .. אבל הוא בחי' העצמות ממש שנתצמצם ונתחלק כו" (סה"מ תרנ"ט ע' קכג).

(34) שם, סע"ד ואילך.
(35) זח"ג (אד"ז) קלג, ב. לקו"ת שם.
(36) תהלים פט, ג.
(37) ראה לקמן ס"ה, שההמשכה מבחי' זו היא ע"י העבודה (בתפלה) מתוך מס"ע שלמעלה מהשתלשלות שבכחות האדם (המו"ז).
(38) ראה לקו"ת שם: "עד"מ נהר גדול בממד שהליכת המים הוא בתגבורת גדולה לא יוכלו לעכב הליכת המים כו".
(39) ספר השיחות תורת שלום ס"ע 190 ואילך.
(40) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג.

(66) ראה אוה"ת פרשתנו קל, א: "שיחתן של עבדי אבות בחי' רעו"ד בכל מאדך השתחוו'י וביטול ממש".
(67) או"ח ס"צ ס"ט. שו"ע אדה"ז שם ס"י.
(68) ראה לקו"ש ח"ב ע' 477 ואילך. וראה פירוש מהרז"ו לבר"ר פפ"ד, א.
(69) אמור כב, לב. וראה ברכות כא, ב.
(70) ראה ברכות כח, ב.
(71) שם ה, ב. וראה לקו"ת ברכה צו, ב.
(72) ברכות בסופה. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח ר"ס קנה.
(73) ברכות לה, ב.
(74) ואתחנן ו, ה.
(75) לשון הכתוב – תהלים נא, יד.
(76) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קמה, שאליעזר עשה סימן לידע אם היא ראוי' ליצחק – אם יראה בה "רוח נדיבה" (שהשיבה לו ברוח נדיבה שאמרה שיהא וגם לגמליך אשאב). ושם (ע' קמו), שזהו מ"ש בזהר (ח"ג רל, א) כפי' רבקה יוצאת, דרהיטת לגבי' למעבד רעותא כו', שהו"ע המס"ג, שזהו בחי' רוח נדיבה.
(77) פמ"ט.
(78) ראה תניא שם: "לקיים בכל לבבך כו' דהיינו לעמוד נגד כל מונע מאהבת ה', ולבבך הן האשה וילד' שלבבו של אדם קשורה בהן בטבעו .. ונפשך ומאדך כמשמעו, חיי ומזוני, להפקיר הכל בשביל אהבת ה'".

ז"ל⁴⁷) שהו"ע תגבורת החיות, שלכן נמשך משם ריבוי הברכות כו', שלא מצינו אפילו בברכת משה וברכת יעקב.

וזהו גם טעם העילוי בתפלת אליעזר יותר מאשר משה ושלמה שנענו במענה פיהם, כי, התפלה ובקשה של אליעזר היתה קשורה עם שליחותו בנוגע ליצחק (אותה הוכחת לעבדך ליצחק¹³, הוכיח ה' לבן אדוני⁴⁸), שענינו ישיש כגבור [משא"כ שלמה, מלך שהשלום שלו⁴⁹], שענינו מדת התפארת (כמבואר בדרושים⁵⁰), שאין זה מגיע לעילוי דישיש כגבור], שמשם דוקא נמשך ריבוי הברכות, ועד שגם המשכת הברכות היא באופן דישיש כגבור — טרם כלה לדבר.

ד) וענין זה קשור גם עם תוכן המענה על תפלת אליעזר (שהי' תיכף ומיד, ועוד טרם כלה לדבר) — והנה רבקה יוצאת גו' ותורד העינה ותמלא כדה ותעל. והענין בזה, כמבואר בדרושים⁵¹ (בפי' הזהר¹⁰), שרבקה יוצאת (לא באה, אלא יוצאת) היינו שתחילה היתה בנוגה⁵² ומשם יצאה ונתבררה. ומיד — ותורד העינה, ששם היתה בארה של מרים (כדאיאת בזהר¹⁰), והיינו, שתיכף כאשר נתבררה אזי נכללה בקדושה באופן שנתעצמה ונעשית ענין אחד עם בארה של מרים. ועד ותמלא כדה ותעל, למעלה גם מדרגת יצחק⁵³, שהרי כל זה הי' בשביל יחוד יצחק ורבקה, שהו"ע יחוד מ"ה וב"ן⁵⁴, שזהו כללות ענין הביוררים, ובאופן דותעל, היינו, למעלה משם מ"ה המברר, ועד לשם ס"ג, שזהו"ע נקבה תסובב גבר⁵⁵. וענין זה נעשה ע"י תפלת אליעזר, שהיתה באופן שפעלה הענין דישיש כגבור לרוץ אורח, עד מהרה ירוץ דברו, שלכן היתה גם ההמשכה למטה מטה — במקום שמשם צריך להעלות את רבקה, שתהי' רבקה יוצאת, ובאופן דותעל, למעלה גם מדרגת יצחק.

47) סידור עם ד"ח רמז, א ואילך.
 48) פרשתנו שם, מד.
 49) שהש"ר פ"א, א (בסופו).
 50) שבהערה 4 (ושם, שבחי' ת"ת מגיע עד הכתר, והיינו בבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתלשלות. וכן משה הגיע בתפלתו בבחי' אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות (ובתרנ"ט מוסיף, שהי' שייך לאהרן כה"ג, שהוא בחי' רב חסד כו'). אבל מ"מ יש יתרון לתפלת אליעזר, בזכותו של יצחק, שהוא בחי' ישיש כגבור לרוץ אורח).
 51) שבהערה 14.
 52) וזהו שהיתה בת בתואל הארמי, דל' ארמי הוא תרגום, אחוריים דלה"ק, וידוע דתרגום הוא מק"נ כו"י" (סה"מ תרנ"ט ע' קמה).
 53) ראה תורת חיים פרשתנו קלא, סע"ב ואילך.
 54) ראה לקו"ת ברכה צו, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' לו ואילך. תורת חיים פרשתנו קלה, א ואילך. אוה"ת פרשתנו קכו, ב ואילך. ובכ"מ.
 55) ירמי' לא, כא.

ה) והנה נוסף על האמור לעיל אודות ענין התפלה, הרי זה קשור גם עם ענין התורה (שהרי התחלת כל הענינים היא מהתורה). דהנה, יש גם הפירוש השני במ"ש ותורד העינה⁵⁶, שקאי על התורה כפי שהיא בבחי' מעיין, ומשם ותמלא כדה, כד היינו כ"ד ספרים דאורייתא, תושב"כ, וכיון שליכא מידי דלא רמיזא באורייתא⁵⁷, הרי זה כולל גם פרטי ההלכות בתושבע"פ לדעת את המעשה אשר יעשון⁵⁸ ואלה אשר לא תעשינה⁵⁹. והענין בזה, שכללות ענין הביוררים [לפעול היציאה מנוגה (רבקה יוצאת) להתאחד עם בארה של מרים (ותורד העינה, לפי' הא'), עד ותעל, למעלה מדרגת יצחק] הוא באופן שבחכמה אתברירו⁶⁰, דקאי על בחי' חכמה סתימאה (כמ"ש באגה"ק⁶¹), שזהו בחי' המעיין שבתורה.

ועוד ענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁶² יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר נכלל הסיפור של אליעזר עבד אברהם — תפלתו וכל השתלשלות הדברים לפנ"ז ולאח"ז, שלא הי' באופן דהשולח אמרתו ארץ, בדרך הרגיל דסדר ההשתלשלות, אלא באופן דעד מהרה ירוץ דברו, החל מהענין דקפיצת הדרך, באופן שהיום יצאתי והיום באתי⁶³] כפולה בתורה כו', והיינו, שענין זה פועל גם בתורה, שהרי שיחתן של עבדי אבות נעשה ענין בתורה, ולא עוד אלא שזהו ענין שהוכפל בתורה, הן כפי שהוא מלמעלה למטה והן כפי שהוא מלמטה למעלה (שהרי ענין הכפל כפשוטו הוא שתחילה נאמר סיפור המאורע עצמו, ואח"כ כפי שאליעזר סיפר זאת), שזהו בהתאם לב' אופני הביוררים⁶⁴, הן מלמעלה למטה והן מלמטה למעלה⁶⁵.

ו) והענין בזה בעבודת האדם (שהרי ענין זה נעשה הוראה לכל אחד מישראל ולכל בני"י עד סוף כל הדורות), שצריך לידע

56) ראה תו"א תולדות יח, סע"א ואילך.
 תורת חיים פרשתנו קכח, א. קל, סע"ד ואילך.
 ועוד.
 57) ראה תענית ט, א.
 58) ע"פ יתרו יח, כ.
 59) ע"פ ויקרא ד, ב.
 60) ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו.
 61) סכ"ח.
 62) ב"ר שם, ח. פרש"י עה"פ פרשתנו שם, מב.
 63) פרשתנו שם ובפרש"י. ב"ר פנ"ט, יא.
 64) ראה גם סה"מ תש"ה הנ"ל ס"ע 112 ואילך — בענין ב' אופני הביוררים.
 65) אולי הכוונה, שנוסף על הביורר מלמטה למעלה (בכח התורה — בחכמה אתברירו), ישנו גם הביורר מלמעלה למטה — ביורר שני, ע"י התורה (וראה סה"מ תרנ"ט ע' קלט ואילך, שאצל הנשמות הגבוהות, כמו רבקה (כדלקמן ס"ז), שהם כלים ממש להמשכת מ"ד דשם מ"ה, הנה ע"י גילוי שם מ"ה, נעשה ביורר שני, להיות כביטול במציאות ממש, ולהכלל במהות האלקות דאצילות). — המו"ל.